

Polypogon plumigeralis (Lepidoptera: Noctuidae) voor het eerst in Nederland waargenomen

Min of meer door de weersomstandigheden gedwongen – stevige wind en regen – was de in een achtertuin in Rozenburg (RD coördinaten 075.8-435.6) geplaatste Robinson-val op 3 oktober 2006 omgebouwd naar een Heath-val. De volgende morgen zat er naast een *Opisthograptis luteolata* (L.) en een *Noctua comes* Hübner ook een ongewone snuituil in de val. Wat direct opviel was de snuit met de lange palpen, de gevederde antennen, de doorlopende witte band op voor- en achtervleugel en de brede niervlek (figuur 1). 's Avonds werden diverse naslagwerken geraadpleegd met als resultaat dat de vlinder een mannetje van *Polypogon plumigeralis* (Hübner) betreft, een nog niet uit Nederland gemelde soort. Naar later bleek was op 29 september 2006 al een vrouwtje in een lichtval gevangen en door Izaak Vermeulen gefotografeerd in West-Zeeuws-Vlaanderen (Waterlandkerkje, RD coördinaten 027-371).

Tijdens het opzetten vielen bij het mannetje de bij meer snuituilen aanwezige fraaie waaiertjes op de middelste poten op (figuur 1B). In Engeland maakt men dan ook verschil tussen een 'snout' en een 'fan-foot' en daar heet deze soort 'plumed fan-foot'. Het meest aannemelijk is dat deze waaiertjes (van geurschubben) een functie vervullen bij het verspreiden van geslachtsferomonen gedurende de balts en de copulatie (Rob de Vos, persoonlijke mededeling).

De soort is bekend van Midden-Europa en het mediterrane gebied (Karsholt & Razowski 1996). Hij vliegt daar van april/mei tot juni, met een partiële tweede generatie van augustus tot oktober (Robineau 2007, Calle 1982). In Engeland heeft hij waarschijnlijk één generatie, in juli/augustus (Waring & Townsend 2006). *Polypogon plumigeralis* wordt soms als trekvlinder beschouwd (<http://ukmoths.org.uk>). Daarnaast zijn er sinds 1995 kleine, lokale,

1. *Polypogon plumigeralis* mannetje.

a. Rugzijde. Foto: K Rijdsdijk.

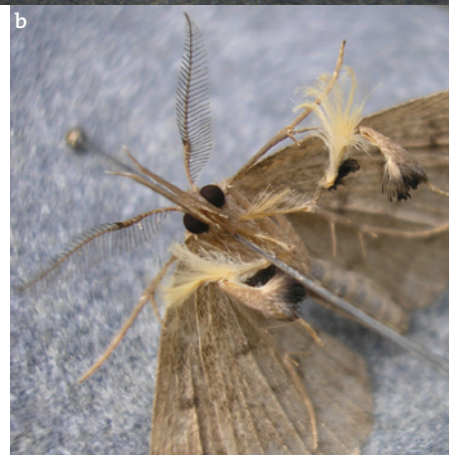
b. Buikzijde. Foto: P Rooij.

1. *Polypogon plumigeralis* male.

mogelijk tijdelijke populaties bekend uit Engeland (Kent en Sussex; Ian Kimber, persoonlijke mededeling, en <http://ukmoths.org.uk>) en België, sinds 2000 (Vlaanderen, omgeving Oostende; Willy de Prins & Chris Steeman, persoonlijke mededeling, en <http://webh01.ua.ac.be>).

Waterlandkerkje ligt dicht bij de Belgische grens en is hemelsbreed slechts 40 km verwijderd van de Belgische populatie. Rozenburg ligt middenin het industriegebied Rijnmond bij Rotterdam en is ingeklemd tussen de Nieuwe Waterweg, het Calandkanaal, de Betuwelijn en parallel daaraan de autosnelweg N15.

De rups is polyfaag op ondermeer brem, klimop, roos, diverse loofbomen en heeft een voorkeur voor verwelkt blad. De soort overwintert als rups (Forster & Wohlfahrt 1971, Waring & Townsend 2006).

Het is moeilijk te bepalen of de vlinder Rozenburg op eigen kracht heeft bereikt als zwerver of trekker, of dat het dier adventief is. Weliswaar vinden rondom Rozenburg veel transportbewegingen plaats (scheepvaart en vrachtverkeer), maar door het uitzonderlijk warme weer in Europa in 2006 was er, in ieder geval in de provincie Zeeland, bijzonder veel activiteit van trekvlinders en migranten.

Van veel soorten werden recordaantallen vastgesteld. Gezien het bestaan van lokale populaties in België en Engeland zou het dus heel goed kunnen dat we hier met een zwerver te maken hebben.

In de naamlijst (Kuchlein & De Vos 1999) zou de soort als nummer 1945a ingevoegd kunnen worden. Voorgestelde Nederlandse naam: gepluimde snuituil.

Dankwoord

Tenslotte bedanken wij Ian Kimber voor het leveren van de Engelse gegevens, Willy de Prins en Chris Steeman voor de Belgische en Rob de Vos voor zijn hulp bij het schrijven van deze mededeling

Literatuur

Calle JA 1982. Noctuidos Españoles. Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación.
Forster W & Wohlfahrt TA 1971. Die Schmetterlinge Mitteleuropas. 4. Eulen (Noctuidae). Franckh'sche Verlagshandlung.
<http://ukmoths.org.uk/show.php?id=770>
<http://webh01.ua.ac.be/vve/Checklist/Lepidoptera/Introduction.htm>

Karsholt O & Razowski J 1996. The Lepidoptera of Europe. A distributional checklist. Apollo Books.

Kuchlein JH & Vos R de 1999. Geannoteerde naamlijst van de Nederlandse vlinders. Backhuys Publishers.

Robineau R 2007. Guide des papillons nocturnes de France. Delachaux et Niestlé.

Waring P & Townsend M 2006. Nachtvinders – Veldgids met alle in Nederland en België voorkomende soorten. Tirion Natuur.

Karel Rijdsdijk

Noordererf 15
3181 JB Rozenburg
k.rijdsdijk@chello.nl

Peter Rooij

Hoijerstraat 12
3232 AD Brielle

Izaak Vermeulen

Elmarestraat 52
4508AB Waterlandkerkje

Anton Baaijens

Groot Abeele 40
4388 VW Oost-Souburg

Summary

First observation of *Polypogon plumigeralis* (Lepidoptera: Noctuidae) in The Netherlands

The noctuid moth *Polypogon plumigeralis* (Hübner, 1825) is recorded for the first time from The Netherlands. A female of the Plumed Fan-foot appeared in a light-trap in Waterlandkerkje (Province of Zeeland) on the 29th of September 2006, while on the 3rd of October a male was found in a Heath-trap in Rozenburg (Province of Zuid-Holland). The species is known from central Europe and the Mediterranean and is sometimes regarded as a migrant. Two small populations are known in the vicinity of The Netherlands, one from the south-west of England, the other from the coastal area of Belgium. Waterlandkerkje is located close to the border, at just 40 km from the Belgian population. Rozenburg is a village in Rijnmond, an industrial area west of Rotterdam, and is surrounded by a river, a canal and a combined rail- and motorway.